

DOI szám: <https://doi.org/10.21862/2025.SPRT.06>

Hivatkozás: Tabi, N. (2025). Győzhet-e itt a Fradi? – A tabellán elfoglalt helyezésekben megmutatkozó politikai erőviszonyok a Rákosi- és a korai Kádár-rendszer idején (1948–1963). In Magyar, M., Patakiné Bősze, J. & Gösi, Zs. (Szerk.), *Aktív életmódtól az igazságos versenysportig* (pp. 52–57). ELTE PPK Sport- és rekreációmenedzsment kutatócsoport. <https://doi.org/10.21862/2025.SPRT.06>

Győzhet-e itt a Fradi?
– A tabellán elfoglalt helyezésekben megmutatkozó
politikai erőviszonyok a Rákosi- és a korai Kádár-rendszer idején
(1948–1963)
(Can Fradi win here? – The political balance of power reflected
in the rankings in the table during the Rákosi and early Kádár
regimes [1948–1963])

Tabi Norbert

ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem Egészségfejlesztési és Sporttudományi Intézet

„A Kulturális és Innovációs Minisztérium ÚNKP-23-4 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.”

ABSZTRAKT

Kutatásomban azt vizsgáltam, hogy milyen hatással volt az aktuális politikai vezetés hozzáállása az FTC és egyes riválisai tabellán elfoglalt helyezésére. A vizsgálat időszaka a Rákosi-rendszer (1948–1956), valamint a korai Kádár-rendszer (1956–1963) évei voltak. A futballon kívül a vízilabda és a jégkorong helyzete került nagyító alá. A kutatás során kiderült, hogy a Rákosi-rezsim rendkívül centralizált és represszív politikai irányítása idején labdarúgásban a támogatott csapatok (elsősorban a Honvéd) kiemelkedően jól szerepeltek, míg pl. az elnyomott FTC eredményessége jelentősen visszaesett. A korai Kádár-rendszer idején kevésbé fedezhetők fel ilyen direkt összefüggések, ám itt is mutatkozik korreláció e téren. A Vasas kiemelkedő szereplésén túl szemléletes, ahogy az 1956-os forradalom után konszolidációra vágyó kommunista rendszer „megengedi”, hogy az FTC fokozatosan ismét az élbolyba kerüljön. Látható az is, hogy a vízilabda, és különösen a jégkorong esetében kevésbé vannak jelen ilyen összefüggések. Ez elsősorban a sportágak kisebb társadalmi és politikai jelentőségének köszönhető.

KULCSSZAVAK: *labdarúgás, vízilabda, jégkorong, politikai erőviszonyok*

ABSTRACT

In my research, I looked at how the attitude of the current political leadership has influenced the position of the FTC and some of its rivals in the table. The period of the study was the years of the Rákosi regime (1948-1956) and the early Kádár regime (1956-1963). In addition to football, the situation in water polo and ice hockey was also examined. The research showed that during the highly centralised and repressive political regime of the Rákosi dictatorship, the supported teams (especially Honvéd) did exceptionally well in football, while the suppressed FTC, for example, saw its performance decline significantly. During the early Kádár regime, such direct correlations are less evident, but there is a correlation here too. In addition to the outstanding performance of Vasas, the way in which the communist regime, which sought consolidation after the 1956 revolution, 'allowed' the FTC to gradually return to the top is illustrative. It can also be seen that in the case of water polo, and hockey in particular, there is less of a correlation. This is mainly due to the lower social and political importance of the sports.

KEYWORDS: *football, water polo, ice hockey, political power relations*

1. Bevezetés

Az 1945-öt követő években, különösen a Rákosi-rendszer, és részben a korai Kádár-rendszer idején a Ferencvárosi Torna Club története legnehezebb éveit élte át. A kommunista államhatalom korifeusai az egyesületet és drukkereit ideológiai okokból „fasisztának” bélyegezték, a csapat szereplését jelentősen megnehezítették, sőt szinte teljesen ellehetetlenítették. Az FTC, 1948/49-es szezonban rendkívül meggyőző teljesítménnyel bajnoki címet nyerő férfi labdarúgócsapatát szétszedték, legjobbjait kötelező jelleggel a riválisokhoz irányították. Jellemző adat, hogy a 140 gólt szerző bajnokcsapatból nem sokkal később politikai okokból kényszerült távozni négy olyan játékos (Budai II László, Czibor Zoltán, Deák Ferenc, Kocsis Sándor), akik az adott szezonban összesen 125 gólig jutottak. A hatalmon lévők kényük-kedvük szerint erősítettek és gyengítettek meg egyesületeket.

Az új rezsim a sportegyesületekhez kötött társadalmi identitásokat is próbálta „átfogalmazni” melynek egyértelmű példái az átnevezett és átszervezett labdarúgó klubok is (Rábai, 2018).

A sportegyesületi rendszer, teljes államosítását jelentő átalakítását követően kiemelt pozícióba kerültek a fegyveres testületek csapatai (Bp. Honvéd, Bp. Vörös Lobogó, Bp. Dózsa), őket követték a nehézipar támogatásával működő együttesek (Bp. Vasas, Dorogi Bányász). A hányattatott sors elé néző ferencvárosiak – előbb ÉDOSZ SE, majd Bp. Kinizsi néven – az élelmiszeripar patronálása alá kerültek, amely a „vas és acél országában” egyértelműen hátrányos pozíciót jelentett. A költségvetési számokat vizsgálva látszik, hogy a IX. kerületi egyesület támogatása jelentősen alulmúlta a kiemelt klubok esetében tapasztaltakat. Ez a fajta hátrányos megkülönböztetés nemcsak a Rákosi-, de a korai Kádár-rendszer idején is kitartott (Tabi, 2023). Bár 1956-ot követően a Ferencváros visszakapta eredeti nevét és klubszíneit, a klubbal és a drukkerekkel történő „kiegyezés” csak részben valósult meg. A csapat szurkolói számos megpróbáltatáson estek át az 1956 előtti években, és – részben talán éppen ennek hatására – láthatóan igen aktívan jelen voltak az 1956-os forradalmi eseményekben is (Koós, 2019). A Rákosi-rendszerrel csaknem minden kontinuitást megtörni kívánó kádári hatalom, egy újabb felkelést elkerülendő, a forradalmat követő megtorlások után igyekezett konszolidációt végrehajtani. A futball kiemelkedő társadalmi és politikai jelentősége miatt nagy hordereje volt annak, hogy a szurkolói tömegeket maguk mögé tudják állítani, vagy legalábbis, hogy elejét vegyék az ellenséges hangulatnak. Ebből a szempontból tehát kiemelt szerepe volt a legnagyobb tömegeket maga mögött tudó FTC-vel való bánásmódnak. Ismert, az 1963-as amnesztia során számos, forradalmi cselekményekért elítélt embert szabadon bocsátottak (Takács, 2018). A klub, a sportolók és a szurkolók életét számos adminisztratív módszerrel továbbra is megnehezítették, ám a felszínen igyekeztek demonstrálni: „a nép csapata” ismét bajnoki címet nyerhet.

Az alábbiakban röviden azt ismertetjük, hogy a politikai változások számszerűen hogyan mutatkoztak meg a tabellán elfoglalt helyezésekben. Mindez az egyesületek közötti hierarchia legjobb mérőszáma, hiszen végső soron a sportpályán elért eredmények, helyezések adják az értelmét minden korábbi politikai befektetésnek, a politikai szándék itt tud igazán direkt módon leképeződni egy sportegyesület esetében. Mint látni fogjuk, ez különösen a futball esetében érvényesül (Tabi, 2023).

Takács (2024) is megfogalmazza, hogy a labdarúgás lehet akár a bizalomépítés, akár a konfliktusok gerjesztésének az eszköze, melyet ebben az időszakban teljes mértékben a politika határozott hazai szinten.

A labdarúgás népszerűsége, valamint legitimációs eszközként történő használata megalapozta azt a helyzetet, hogy az erőviszonyok, és ezáltal a tabellán elfoglalt helyezések a vizsgált időszak első felében, a sztálini mintát követő (Tabi, 2023) politikai vezetés részéről szinte kézi vezéreléssel lettek meghatározva.

Szabó és Szikora (2022) úgy fogalmazza meg általánosságban ezt a sportpolitikára vetítve, hogy a pártvezetésben zajló küzdelmek itt is visszaköszönnek, például abban, hogy nagyobb sportvezetők a takarékos gazdasági elvek ellenére jelentős összegekről dönthettek, támogatott csapataik javára.

1953-at követően, majd főként a Kádár-rendszer idején, a direkt irányítás kevésbé érvényesült, ám a politikai támogatottság bizonyos fokig ebben az időszakban is tetten érhető a tabellán elfoglalt helyezésekben. A futball mellett két, kevésbé népszerű, ám ugyancsak széles érdeklődésre számot tartó sportágat, a vízilabda- és a jégkorongbajnokságok eredményeit vizsgáljuk. E két sportágban az FTC a futballhoz hasonlóan jelentős szereplő volt az időszakban. A labdarúgás esetében a Ferencváros mellett a Rákosi-, valamint a Kádár-korszak legerőteljesebben támogatott csapata, a Honvéd, illetve a Vasas helyezéseit elemeztük. Vízilabdában ekkoriban a Honvéd és a Vasas kevésbé volt kiemelkedő, a rendszer kiemelt csapata a Dózsa volt. Ám mivel az újpesti egyesület korábban, az 1930-as években és az 1940-es évek első felében is csaknem egyeduralkodónak számított Magyarországon, a lila-fehér csapat vélhetően természetes fejlődése révén is erős maradhatott (volna), a politikai támogatás rájuk gyakorolt hatása ezért kevésbé mérhető. Ezért itt csupán az FTC-vel kapcsolatos tendenciákat követjük. Jégkorongban az FTC legnagyobb ellenlábasai, a rendszer által patronált Vörös Meteor, valamint Dózsa csapatai voltak. Mivel azonban a Meteor csak az 1949/50-es, a Dózsa pedig csak az 1955/56-os szezontól vett részt a küzdelmekben, klubok közötti összehasonlítást a jégkorong esetében sem végeztünk.

Az alábbiakban csak az eredményességet mutatjuk be, nem részletezzük a változások mögött rejlő politikai okokat és szándékokat. Ezek megértéséhez Borsi–Kálmán (2019), Takács (2018), Koós (2019), Rigó (2023), N Pál (2018) műveit, valamint e tanulmány szerzőjének doktori disszertációját (Tabi, 2023) ajánljuk.

Az egyesületek esetében – kontextustól függően – használtuk az elnevezéseket, tehát pl. az FTC-t a néhány évig tartó Kinizsi-időszakra vonatkozóan is FTC-nek neveztük.

2. Anyag és módszerek

Munkám elvégzéséhez szekunder kutatás formájában elsősorban statisztikai adatokat, történeti és sporttörténeti munkákat, levéltári forrásokat, sportolói visszaemlékezéseket, valamint a korszakot átélt szereplőkkel készített saját interjúimat vettem alapul.

3. Eredmények

Futballban az 1948/49-es szezon aranyérmét követően a ferencvárosi együttes két évaddal később, az 1950. őszi szezonban (amikortól kezdve a bajnokság egészen 1957-ig szovjet mintára tavaszi-őszi rendszerben zajlott) már csupán a 10. helyen végzett, egyetlen pontra a kiesést jelentő 13. helytől. 1951-ben 6. hely, 1952-ben 9. hely jutott a zöld-fehéreknek, majd 1953-tól egyértelmű javulás kezdődött. Ekkor szorult háttérbe először a korábban totális diktatúrát kiépítő Rákosi Mátyás, és tört előre a reformer Nagy Imre, akinek első kormánya idején jelentősen javultak a klub pozíciói: 1953-ban 5. helyen, 1954-ben pedig már 3. helyen végzett a csapat. Ezt követően egészen az 1957/58-as szezonig a 3-4. hely környékén szerepelt az együttes, majd egy gyengébb szezon után 1959/60-ban már az ezüstérem is összejött. Az 1948/49-ben megszerzett elsőség után a következő aranyérmet 1962/63-ban szerezte meg a klub. A legrosszabb periódus tehát egyértelműen arra az időszakra esett, amikor Rákosi Mátyás hatalma teljében volt, az 1963. júniusi aranyérem pedig szorosan követi a már említett 1963. márciusi amnesztiarendeleetet.

Az eredményesség alakulása tehát egészen pontosan lekövette az ország vezetésében zajló politikai folyamatokat. A futball esetén a bajnoksapatok névsora minden esetben árulkodó: 1949/50 és 1956 között a Rákosi-rendszer kirakatcsapata, a Bp. Honvéd csapata 5 bajnokságot nyert, míg az 1957 és 1962/63-as szezon között a Kádár János által patronált Vasas tudott 3-szor is bajnoki címig jutni. (A Honvéd (Kispest) 1949/50-et megelőzően sosem szerzett bajnoki címet, és ugyanez elmondható a Vasas csapatáról az 1957-et megelőző időszakra vonatkozóan.) Bármennyire is kisebb politikai jelentősége volt tehát a futballnak a Kádár-rendszer éveiben, a Vasas megerősödése egyértelműen látszik.

Az FTC futbalcsapatának

- 1945 és 1948/49 közötti szezonokra vetített helyezését: 3,0.
- 1949/50 és 1953 között: 6,4.
- 1954 és 1962/63 között: 3,4.

A zöld-fehérek esetében egyértelmű emelkedés látható 1953-at követően, majd különösen a Rákosi-rendszert követő években.

A Kispest (Bp. Honvéd) futbalcsapatának

- 1945 és 1948/49 közötti szezonokra vetített helyezését: 4,4.
- 1949/50 és 1953 között: 1,4.
- 1954 és 1962/63 között: 4,7.

A Honvéd esetében egyértelmű visszaesés tapasztalható a harmadik periódusban. Ráadásul az 1954-es, 1955-ös és 1956-os szezonot még a katonacsapat nyerte, ha ezeket a szezonokat kivesszük, akkor 1957 és 1962/63 között a helyezését: 6,28. Ez egészen drámai visszaesést jelent, előfordult olyan szezon, amikor a csapat a 11. helyen végzett. (Ennek oka egyrészt, hogy a kádári hatalom igyekezett háttérbe szorítani a Rákosi-rendszer kirakatcsaptát, másrészt a forradalom után disszidáló Puskás Ferenc, Kocsis Sándor és Czibor Zoltán hiánya sportszakmailag pótolhatatlan volt.)

A Vasas futbalcsapatának

- 1945 és 1948/49 közötti szezonokra vetített helyezését: 3,8.
- 1949/50 és 1953 között: 4,8.
- 1954 és 1962/63 között: 3,8.

A Vasas esetében is érdemes külön kezelni az 1956-ot követő éveket. Ha csupán ezt a hét, a Kádár-rendszerre eső szezonokat nézzük, a helyezését: 3,42-re javul, mindezt úgy, hogy a három bajnoki cím mellett akad egy kiugróan gyenge, 9. helyezés is, ami erősen lerontja az átlagot.

Az 1950-es évek FTC számára nehezebb periódusai a vízilabdában is gyengébb szereplést hoztak. Egy 1949-es ezüstérmét követően még 1951-ben jött össze egy bronzérem, majd a következő dobogós helyezésre csak 1956-ban került sor: igaz, ekkor egyből aranyérmét ünnepelhetett a csapat. 1960-ban és 1961-ben ezüstérmét következett, 1962-ben és 1963-ban pedig ismét sikerült a dobogó tetejére állni. (Azt lényeges hozzátenni, hogy míg a futball esetében a bajnokság a vizsgált időszak nagy részében 16, majd 14 csapatos volt, addig vízilabdában csak 10, illetve 12 csapat szerepelt. A kevesebb számú együttes statisztikailag értelemszerűen könnyebben képes jobb helyezését: 3,2.

Az FTC vízilabdacsapatának

- 1945 és 1949 közötti szezonokra vetített helyezését: 3,2.
- 1950 és 1953 között: 4,5.
- 1954 és 1963 között: 2,9.

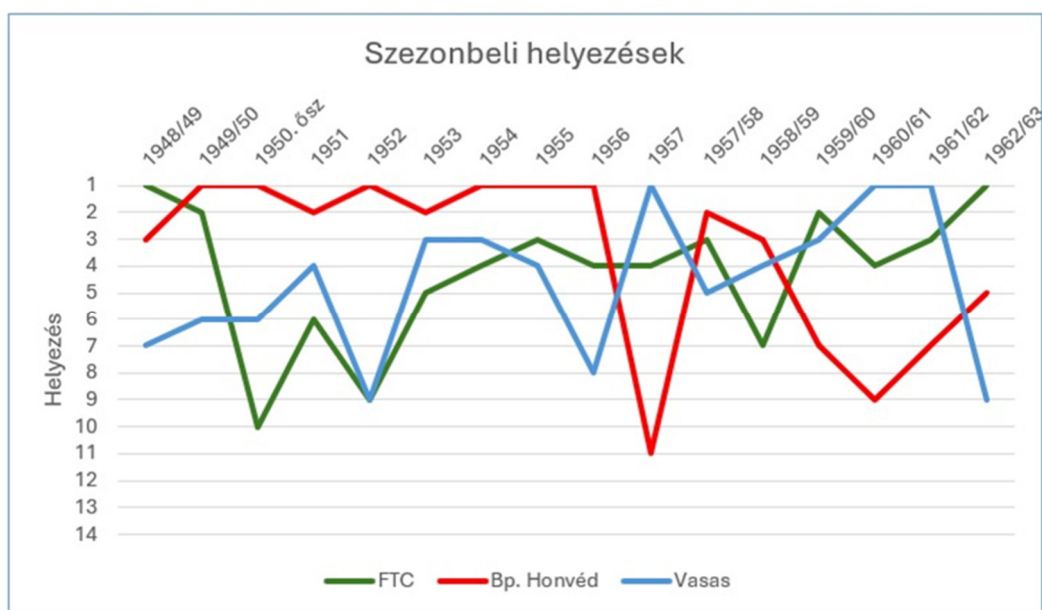
A vízilabdához hasonlóan a bajnokságban jelentősen kevesebb csapatot felvonultató (az időszak nagy részében öt, illetve hat csapatos volt az első osztály, így aztán a helyezéslagokból fakadó tendenciák is sokkal kevésbé értelmezhetők), a futballnál jelentősen kevesebb nézőt vonzó, és sokkal kisebb politikai jelentőséggel bíró jégkorongsportban az 1948/49-es szezonban az FTC hat csapat közül a 2. helyen végzett, majd 1956-ig végig a dobogón tudott maradni. 1950/51-ben, 1954/55-ben és 1955/56-ban a csapat bajnok lett, majd a Kádár-rendszerben 1960/61-ben és 1961/62-ben is sikerült aranyérmet szerezni (Tabi, 2023).

Az FTC jégkorongcsapatának

- 1945/46 és 1948/49 közötti szezonokra vetített helyezéslaga: 1,75.
- 1949/50 és 1952/53 között: 2,25.
- 1953/54 és 1962/63 között: 2,5

4. Összegzés

Tanulmányunkban az FTC három csapatsport szakosztálya, valamint a politikai rendszer által támogatott közvetlen riválisok eredményességét vizsgáltuk. A labdarúgók esetében megállapítható: az aktuális politikai helyzetet, a Rákosi-rendszer idején a felülről történő nyomás mértékét szorosan lekövették a tabellán elfoglalt helyezések. 1956 után a helyzet jelentősen változott: a Kádár-rendszer éveiben a futballcsapat jelentősen jobb eredményeket tudott elérni, 1963 tavaszán pedig, tizennégy év szünet után újra bajnoki címet szerezhetett. Mindez, a „nép csapata” esetében aligha választható szét az országban zajló politikai folyamatoktól, a kádári konszolidációtól. Az FTC vízilabdacsapata esetében láthatjuk, hogy a politikai támogatottságot az eredményesség a futballban látottakhoz hasonló módon követte, ellenben a labdarúgásnál jelentősen kevesebb csapatot felvonultató és kevesebb embert vonzó – ezáltal kisebb politikai jelentőséggel bíró – jégkorongsportban nem fedezhetünk fel hasonló korrelációt. Futballban az aktuális „rendszer csapatok” teljesítményén ugyancsak egyértelműen nyomot hagyott a „történelem”: a Rákosi-rendszerben a Honvéd, a korai Kádár-rendszerben pedig a Vasas „tarolt”.

1. diagram: Az FTC, a Bp. Honvéd és a Vasas labdarúgócsapatának NB I-ben elért eredményei a vizsgált periódusban

Forrás: Saját szerkesztés (2024)

6. Felhasznált irodalom

- Borsi-Kálmán, B. (2019). *Az Aranycsapat és ami utána következik. Adalékok a Rákosi-korszak és a Kádár-rendszer történetéhez a futball tükrében*. Kortárs Kiadó.
- Koós, L. (2019). *Egészpályás letámadás. A Fradi és az állambiztonság 1945–1970*. Inverz Media.
- Lelkes, P. (1987). *A nevető ötödik. Mátrai sztori*. Sportpropaganda Vállalat.
- Magyar Futball. (é.n.). *Az NB I-es bajnokságok végeredményei*. <https://www.magyarfutball.hu/hu/tabellak>
- N. Pál, J. (2018). Nem ellenfél–ellenség!: Takács Tibor: Büntetőterület. Futball és hatalom a szocialista korszakban. *BETEKINTŐ*, 12(3), 65–69. <https://doi.org/10.25834/BET.2018.3.6>.
- Rábai, D. (2018). A magyar sportpolitika legfőbb jellemzői, intézkedései 1945-től kezdődően a rendszerváltásig és napjainkig, különös tekintettel a labdarúgás sportágára. *Különleges Bánásmód*, 4(1), 19–33. <https://doi.org/10.18458/kb.2018.1.19>
- Rigó, B. (2023). *A magyar sportirányítás szervezete, működése és vezetői 1945-1956*. Doktori értekezés. ELTE BTK Történelemtudományi Doktori Iskola. DOI: 10.15476/ELTE.2023.288
- Szabó, L., & Szikora, K. (2022). Budapest-Sportfőváros. Sport, sportolás a 150 éves Budapesten. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 23(6), 5–18.
- Tabi, N. (2023). *Az FTC sportegyesület társadalmi és politikai szerepe a Rákosi- és a korai Kádár-rendszerben (1948–1963)*. Doktori értekezés. ELTE BTK Történelemtudományi Doktori Iskola. https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/108630/dissz_tabi_norbert_tortenelemtud.pdf
- Tabi, N. (2024). A nép csapata? – Az FTC szurkolói népszerűségének történeti háttere. In Magyar, M., Patakiné Bősze, J., & Gósi, Zs. (Szerk.), *A sport határvonalai: A teljesítménytől a társadalmi hatásokig* (pp. 67–76). ELTE PPK Sport- és rekreációmenedzsment kutatócsoport. <https://doi.org/10.21862/2024.SPRT.07>
- Takács, R. (2024). A futball mindig politika. *MÚLTUNK-POLITIKATÖRTÉNETI FOLYÓIRAT*, 69(2), 155–164. <https://doi.org/10.56944/multunk.2024.2.6>
- Takács, T. (2015). A Weidemann-ügy, 1961. Sport, hatalom és állambiztonság a korai Kádár-korszakban. *AETAS Tudománytörténeti folyóirat*, 30(4), 5–21. https://acta.bibl.u-szeged.hu/40203/1/aetas_2015_004_005-021.pdf
- Takács, T. (2018). *Szoros emberfogás. Futball és állambiztonság a Kádár-korszakban*. Jaffa Kiadó.